

Els que he trobat pel camí

mossèn Lluís Carreras i Mas

**per
Camil Geis, Prev.**

Quan, l'any 1929, jo anava a la Parròquia Arxiprestal de Sabadell a exercir un doble càrrec, ministerial i artístic, el Canonge Llovera, mestre meu, un dia molt llunyà, a les aules del Seminari a Girona, i, més ençà, per molts conceptes, fora d'elles, em digué, amb aquella seva brusquedat característica, mig infantil, mig genial: «Vas a Sabadell... Pensa que allí tot es fa amb el Dr. Carreras o contra el Dr. Carreras. Tu...» I afegí una sèrie de reflexions dictades per la ponderació d'un esperit equànime que sabia unir la fidelitat amical —és notori que el Dr. Carreras i el Canonge Llovera eren els Orestes i Pilades d'una profunda amistat sacerdotal— amb les exigències de la dilecció gairebé paternal que em professava i amb el gran concepte que tenia de la missió sacerdotal de cara al poble.

I bé, sí, el Dr. Carreras, que pesava molt a fora, pesava molt més encara a Sabadell, perquè era sacerdot i sabadellenc tot d'una peça, donat, principalment en els seus millors temps, a tot el que era i representava vida i moviment catòlics i tradició i institucions ciutadanes.

Jo no vaig deixar de tenir en compte les recomanacions que va fer-me el Canonge Llovera abans d'anar a instal·lar-me a Sabadell. Vaig procurar mantenir lleial relació amb Mn. Lluís Carreras, sense renunciar a la meua independència, car sempre m'he sentit sacerdot de tothom, amic de tothom, servidor de tothom, sense discriminacions. No era un paper massa fàcil, en uns moments en què els catòlics sabadellencs estaven tan dividits: divisions més aviat de caire polític i de protagonisme que no pas doctrinal.

Aquest meu prudent equilibri no va deixar de produir algun malentès entre el Dr. Carreras i jo. Ell residia habitualment a Barcelona. Venia a Sabadell a passar els fins de setmana, a reposar i a posar-se en contacte amb els dirigents de l'Acadèmia Catòlica», prestigiosa entitat fundada per Sardà i Salvany, del qual Mn. Carreras era el successor en la Consiliatura. Era en aquestes periòdiques vingudes que rebia informació local a través dels seus més addictes col·laboradors, informació moltes vegades parcial.

Però, a la llarga, ell va comprendre la meua posició i va estimar la meua lleialtat. En dona fe el seu epistolari, escàs, naturalment, puix que ens vèiem prou sovint en les seves setmanals vingudes. El seu epistolari es redueix a mitja dotzena de cartes: dos de condol, en la mort del meu pare i de la meua mare, unes altres, per cert ben encomiàstiques, comentant publicacions i altres activitats culturals meves, i una altra, molt llarga, per cert, que és tot un document testimonial, que no em sé estar de reproduir. La vaig rebre l'any 1937, en plena guerra civil, a Lyon on jo residia. Ell també estava, en aquells moments, refugiat a França. No recordo per quin conducte vaig tenir informació de la seva adreça. Era pels vols de Sant Lluís, i, ultra fer-li

unes ratlles de felicitació onomàstica, em posava a la seva disposició per si li pogués ésser útil en algun afer. I ell, que s'havia tancat en un prudent mutisme i que escassament corresponia a les lletres dels seus més addictes col·laboradors, molts d'ells també refugiats a l'estranger, va correspondre amb una llarga i entranyable carta, que és un veritable document històric.

La reproduïeu literalment i en tota la seva integritat:

«A Mn. Camil Geis. Molt estimat amic. Gràcies de la gentilesa vostra de Sant Lluís. Ja escriuré a Mn. Estop, que de veres em devia uns mots. Si en teniu de raó! Tants amics caiguts, tantes il·lusions perdudes. Guanyarem la guerra, però la pau costarà molt de guanyar-la. I certament, tot serà de moment canviat. Tot, persones, institucions, interessos, monuments, serà trasbalsat. Ens ha tocat la prova més dura de la història, i a cadascú, personal i col·lectivament. Se'ns ha fos la terra sota els peus. La meva generació és la més sacrificada. 25 anys de treball esfondrat, tot saccejat i blanc de contradicció, si no d'ira i malvestat. Ens toca només viure la nostra mort, i ajudar a la vida naixent dels altres. Malgrat això, no em penedeixo ni retracto el que he estimat i fet. Davant la mort que un hom ha vist ben a prop, les coses es veuen clares. I he vist que la nostra generació, seguint els alts Mestres que ara seran blasmatos de molts, va complir el seu deure i que les seves orientacions i actuacions eren justes i fructuoses. Sols que ja no en podem veure la llunyana reviviscència, que tornarà al seu temps, reprenent amb eficàcia les seves modalitats, que podran ésser més perfectes després de la catàstrofe i de les seves dolors llargues i dures. Per això sento una certa enveja dels qui, com vós, podreu treballar amb fort dolor, però amb temps per veure fruitada. No us aclapareu, doncs, excessivament.

Ens cal treballar en profunditat en la més pura espiritualitat; sacrificar de moment moltes coses puix que la renovació ha d'ésser en l'essencial, perquè a l'essencial ha anat la revolució satànica; i llançar-se enterament a salvar el que es pugui i fer nova sembrada en l'amargor i l'esforç que llevaran de bell nou.

Déu ens ha salvat la vida: no ho ha fet pas debades, i hem de correspondre amb el «donum nostri» la missió a què ens crida. A mi el que em dóna serenor i coratge és la fruitada de màrtirs i exemplaritats heroïques. La terra, la fe, la llengua, tot el bo de casa nostra s'han portat bé i han obrat meravelles amb maina bona i exemplar. Es el nou patrimoni de l'apostolat venidor.

Les joventuts que havien treballat s'han comportat admirablement. Tota aquesta força humana i sobrenatural no es pot perdre, és el nostre dret a la vida i l'ajut superior de la tasca venidora. Jo deixo l'hora de poder-me donar al culte dels nostres màrtirs, que serà una alenada de vida i de noblesa amb la qual respirarem i ens aconsolarem dels sacrificis a fer. Es hora de meditar i viure la lliçó evangèlica del martiri: «Si granun...».

No ens quedem pas expectants, ni ens deixem torbar per imperfeccions greus que vindran a nostres oïdes. No hi ha altra opció en el combat present que cooperar a l'obra triomfant de la guerra contrarevolucionària, i sobretot a la pau elevadora, en la qual tots hi hem de dur el treball i el sacrifici. Que m'agradaria poder-nos veure llargament! La penúria no permet viatges. Ajudeu fort als amics Comas que tant bé esperen de vós. Saludeu a Mn. Lucas.

Vostre

Lluís

Puginier, 28-VI-37».

Aquesta carta tan efusiva —i expansiva— i de tons que se'ns antullen avui —escolada una llarga quarantena d'anys— singularment profètics, solliciten qualques acotacions.

Mn. Quirze Estop, a qui fa referència Mn. Carreras al començ de la lletra, era un seu con-ciudadà i deixeble predilecte que estava cursant estudis superiors a la Universitat Gregoriana. La guerra civil el sorprenqué fora de la pàtria i restà incomunicat amb familiars i amics. Jo vaig poder obtenir notícies d'ell i vaig posar-lo en comunicació amb Mn. Carreras. Es per això que aquest diu: «Mn. Estop, que de veres em devia uns mots...». Aquest estudiant, anys a venir, seria professor al Seminari de Barcelona.

La frase «guanyarem la guerra» podria fer pensar que Mn. Carreras era un aliniat al «Movimiento Nacional»; ho podria fer pensar també la frase que, al final de la carta, diu: «No hi ha altra opció en el combat present que cooperar a l'obra triomfant de la guerra contrarevolucionària...». Lluny d'això: ell es trobà —com tants i tants altres sacerdots, implacablement i injustificadament perseguits— plaçat a les files del bàndol que s'alçava —deia— en defensa dels principis bàsics de la civilització cristiana amenaçats de mort. Com tants i tants altres sacerdots, ell restava a la passiva defensa personal sospirant per una pau que ell mateix ja preveia que «costaria molt de guanyar-la», «la pau elevadora, en la qual tots hi hem de dur el treball i el sacrifici...».

Sí, jo ho veia venir que la salvació d'aquests principis no vindria pas sense el sacrifici momentari de moltes coses a les quals, com a catalans, no podíem pas renunciar, en definitiva. Per això diu: «Ens caldrà sacrificar de moment moltes coses». Diu «de moment»... I afegeix: «La renovació ha d'ésser en l'essencial, perquè a l'essencial ha anat la revolució satànica».

La resta de la carta no necessita comentari. Llevat de la petita al·lusió, d'estricta intimitat, a uns amics d'ambdós, refugiats prop de la meua lionesa residència, la resta de la carta és tota ella un document històric, d'un to agre-dolç, barreja d'afligida expansió i de profeta optimisme.

Mn. Carreras sobrevisqué, una quinzena d'anys, a la lluita fratricida. Encara pogué veure el despuntar d'aquella «llunyana reviviscència» que pronostica. Encara pogué presenciar com la nostra llengua, injustament proscriu, tornava a fer sentir la seva veu «reviviscent».

Mn. Carreras havia publicat, a França, un voluminós llibre titulat «Grandeur chrétienne de l'Espagne», prefaciada per l'illustre hispanista Louis Bertrand, de l'Acadèmia Francesa (llibre publicat posteriorment en castellà) que ha estat discutit amb passió excessivament partidista. Això és explicable: el llibre conté, a semblança de la carta que hem comentat, apreciacions, per opinables, conflictives. Però, per damunt de tot, restarà en l'avenir un nodrit arxiu d'inqüestionables veritats i fets històrics.

Sigui com sigui, ningú no pot regatejar el molt que deu a Mn. Lluís Carreras la cultura religiosa en llengua catalana. Ell fou el gran animador del primer *Congrés Litúrgic de Montserrat*, que tingué lloc l'any 1915. El seu «Eucologi» ha vingut alimentant la pietat del nostre Poble fins al Concili Vaticà II. Posteriorment, amb la introducció de les llengües vernaculars a la Li-

túrgia, ha devingut un llibre pràcticament negligible.

Mn. Lluís Carreras és coautor, amb el Canonge Llovera, de la versió de la cèlebre «Sinopsi Evangèlica» del P. Lagrange, que publicà la «Fundació Bíblica Catalana», instituïda i subvencionada per l'illustre patrici Francesc Cambó, al mecenatge del qual tant i tant la nostra cultura li és deutora.

L'any 1934, l'«Acadèmia Catòlica» de Sabadell volgué honorar el seu Consiliari en l'escaiença de les seves Noces d'Argent sacerdotals, amb l'edició d'un nodrit volum d'articles, que ell venia publicant al butlletí de l'entitat. Hom batejà el llibre amb el títol de «Cultura Cristiana», que era el nom de l'esmentat butlletí. Sortí prefaciada amb una extensa lletra del seu illustre amic, el Cardenal Vidal i Barraquer.

L'any 1959, li fou publicat un llibre pòstum que conté les «Semblances» —aquest n'és el títol— de Sant Francesc d'Assís i Sant Tomàs d'Aquino.

Nat a Sabadell el 4 de març de 1884, moria a Barcelona el 7 de març de 1955. L'enterrament tingué lloc a Sabadell. Presidia el dol el P. Aurelí Escarré abat de Montserrat. Formava part del dol, entre altres personalitats, el Dr. Carles Cardó. A les solemnes exèquies celebrades a la Parròquia de Sant Feliu, pronuncià una docta i emotiva oració fúnebre l'illustre escriptor eclesiàstic Dr. Joan B. Manyà, Canonge de la Seu de Tortosa.

Qui li havia de dir, a Mn. Lluís Carreras, en ésser-li presentat, a la meua arribada a Sabadell, que seria jo qui l'«enterraria». I és que vaig ésser jo qui, en qualitat d'Ecònom Arxiprest, que era quan s'escaigué la seva mort, vaig presidir la Comunitat Parroquial en la cerimònia litúrgica de les seves exèquies.